

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท ...

สถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตร แห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 และสถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข-ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-1
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6	แผนการใช้ที่ดิน	
	6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
	6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7	การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
	7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
	7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568-2572	7-1
	7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-1
	7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง		8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดชัยนาท	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	2-8
2-4	สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	2-8
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ปี 2565	2-10
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-5
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-8

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	2-1
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดชัยนาท	2-3
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	4-5
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท	6-7

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1)วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ดิน 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละ ของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 – 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและพหุภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

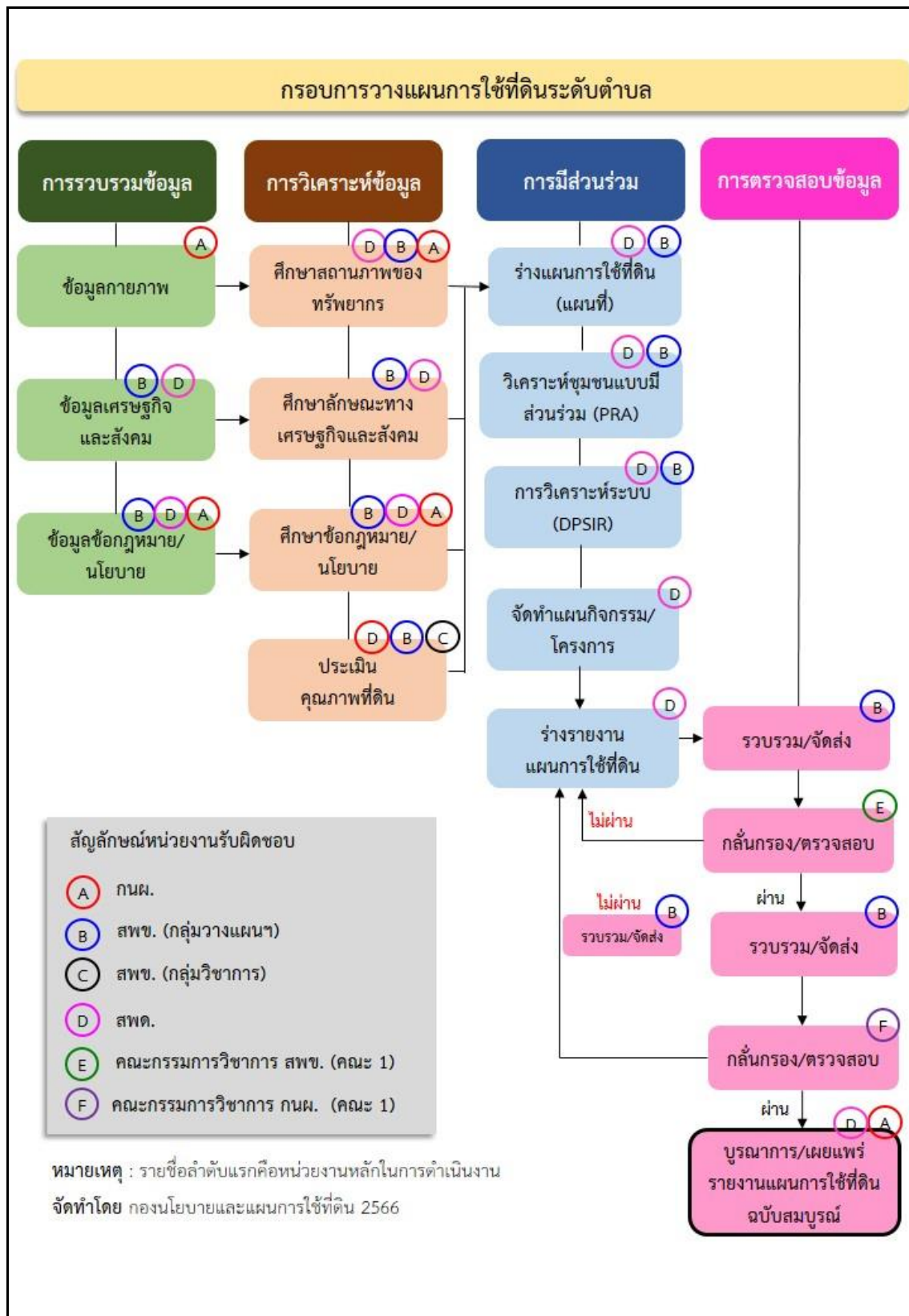
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“สำรองแหล่งน้ำประปา รักษาภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่น ครีวเรือนมีสุขอนามัย ศูนย์เด็กมาตรฐาน รักเล่นกีฬาและนันทนาการ จัดการแหล่งน้ำการเกษตร ถนนไร้ฝุ่น ลดอันตรายจุดเสี่ยง”
(องค์การบริหารส่วนตำบลไร่พัฒนา, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

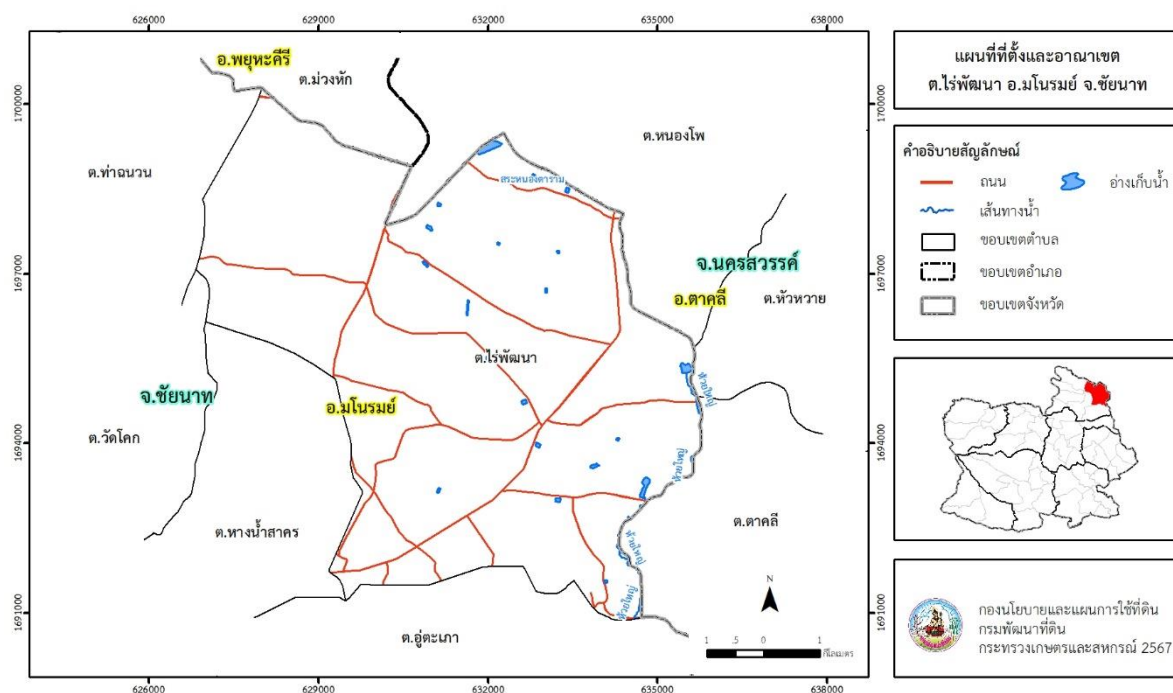

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอมโนรมย์ มีพื้นที่ประมาณ 49.72 ตารางกิโลเมตร หรือ 31,076 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลม่วงหัก อำเภอพยุหะคีรี ตำบลหนองโพ อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลอุตะเถา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหัวหวาย ตำบลตากลี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลท่าฉนวน ตำบลวัดโคก ตำบลทางน้ำสาคร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหัวถนน	หมู่ที่ 4 บ้านหัวหว้า
หมู่ที่ 2 บ้านหนองมะขาม	หมู่ที่ 5 บ้านเขาแหลม
หมู่ที่ 3 บ้านไร่พัฒนา	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขาที่มีความสูงประมาณ 100-200 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยใหญ่

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.9 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.3 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,027.9 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 100 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 238.3 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 17 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดชัยนาท ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนสิงหาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

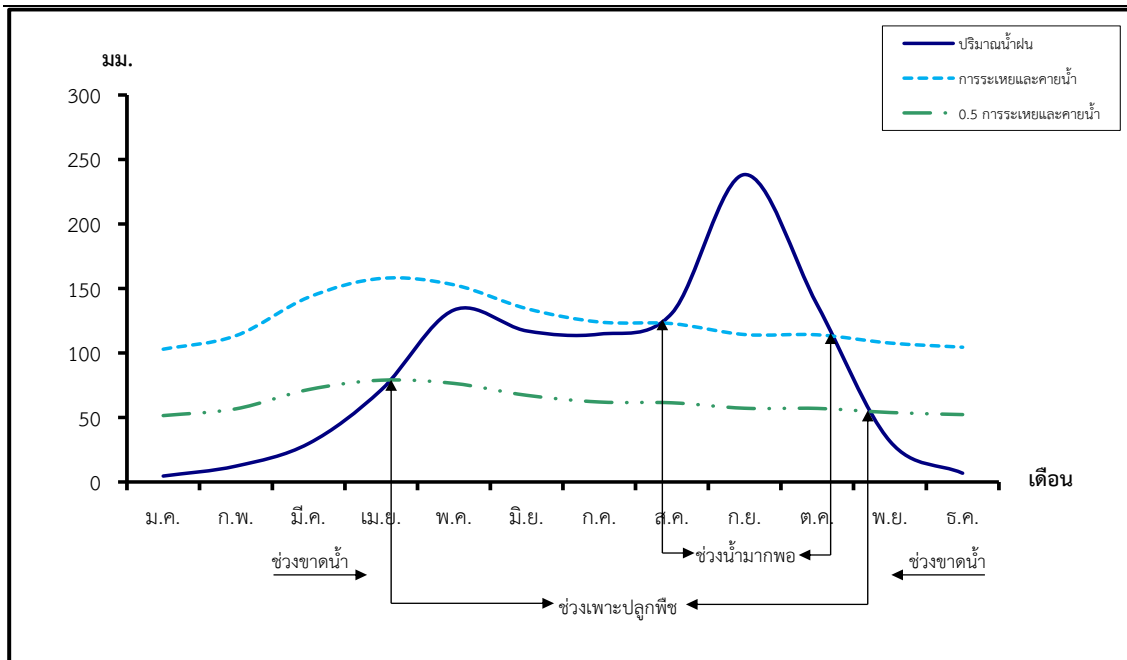
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดชัยนาท¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝน
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	ใช้การ ²
ม.ค.	20.3	31.8	25.3	70.0	4.6	1.2	102.9	4.6
ก.พ.	22.3	33.6	27.1	71.0	12.3	1.7	113.4	12.1
มี.ค.	24.4	35.7	29.1	70.0	29.8	3.0	143.2	28.4
เม.ย.	25.6	36.9	30.4	69.0	71.4	4.4	157.8	63.2
พ.ค.	26.0	35.9	30.0	73.0	133.3	12.4	152.8	104.9
มิ.ย.	25.6	34.7	29.3	76.0	117.1	12.8	134.4	95.2
ก.ค.	25.3	33.8	28.7	77.0	114.6	14.9	124.0	93.6
ส.ค.	25.1	33.7	28.4	78.0	130.8	15.9	122.8	103.4
ก.ย.	23.6	33.2	28.2	82.0	238.3	17.7	114.3	147.4
ต.ค.	23.4	32.7	28.0	80.0	137.3	12.4	114.1	107.1
พ.ย.	23.4	32.6	27.3	74.0	31.6	3.3	107.7	30.0
ธ.ค.	20.8	31.6	25.5	70.0	6.8	1.1	104.5	6.7
เฉลี่ย	23.8	33.9	28.1	74.2	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,027.9	100.8	1,491.9	796.6

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ต่ำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดชัยนาท

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอนนทบุรี จังหวัดชัยนาท ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,935 ไร่ หรือร้อยละ 9.45 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ โรงงานอุตสาหกรรม และถนน เป็นต้น
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 25,385 ไร่ หรือร้อยละ 81.68 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม
 - 2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 6,425 ไร่ หรือร้อยละ 20.68 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
 - 2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 17,404 ไร่ หรือร้อยละ 56.00 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพด เป็นต้น
 - 2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,065 ไร่ หรือร้อยละ 3.42 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก และสะเดา เป็นต้น
 - 2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 155 ไร่ หรือร้อยละ 0.50 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ส้มโอ ไม้ผลผสม และมะม่วง เป็นต้น
 - 2.6) พืชสวน มีเนื้อที่ 98 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก
 - 2.7) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 254 ไร่ หรือร้อยละ 0.82 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า พืชไร่เลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 679 ไร่ หรือร้อยละ 2.19 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ และป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู
- 4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,116 ไร่ หรือร้อยละ 3.59 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ บ่อน้ำในไร่นา คลองชลประทาน และแม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง เป็นต้น
- 5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 961 ไร่ หรือร้อยละ 3.09 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ และบ่อดิน เป็นต้น

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

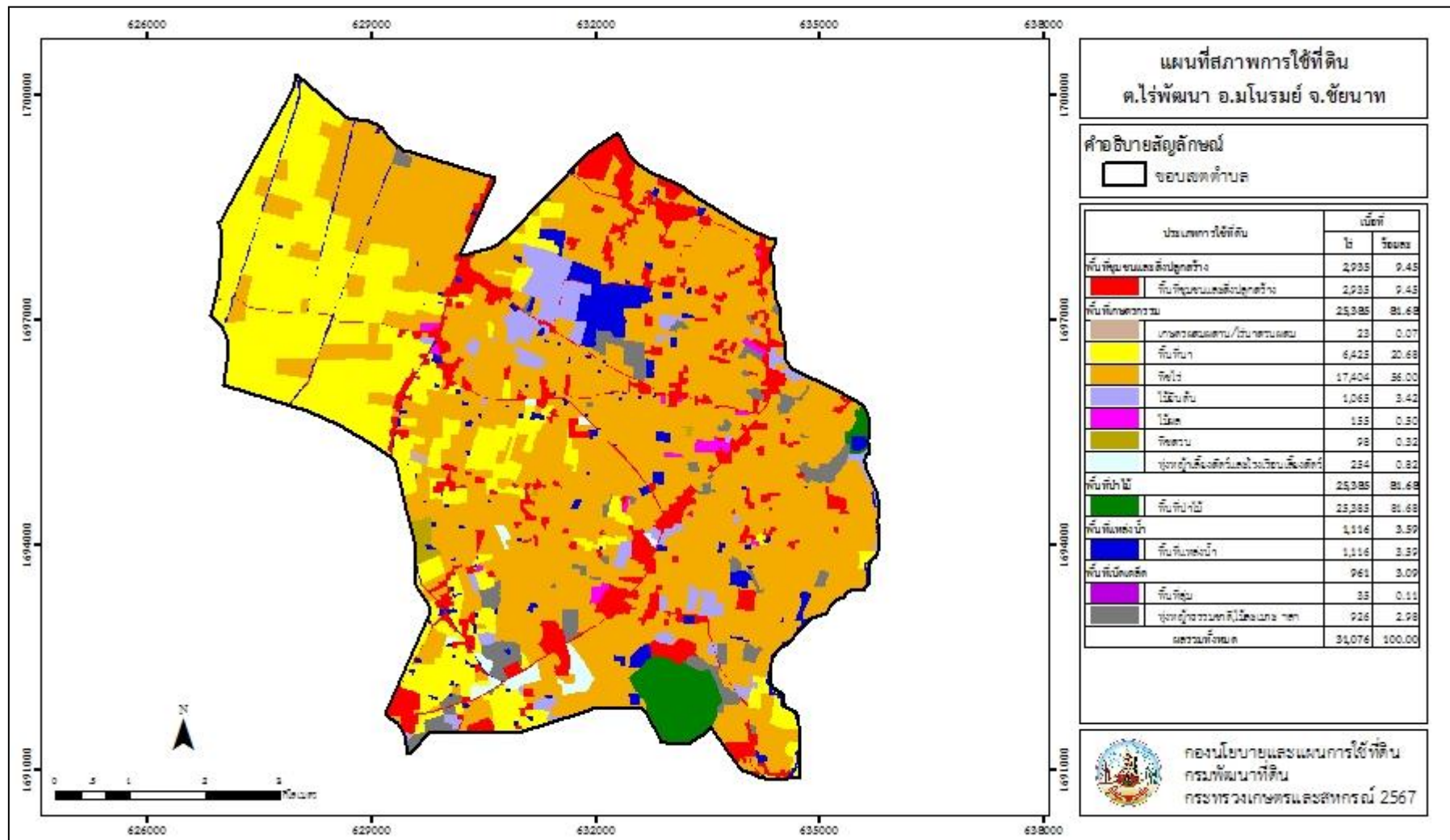
หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,935	9.45
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,763	5.67
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	295	0.95
U405	ถนน	300	0.97
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	538	1.73
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	39	0.13
A	พื้นที่เกษตรกรรม	25,385	81.68
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	23	0.07
A101	นาข้าว	6,425	20.68
A202	ข้าวโพด	287	0.92
A203	อ้อย	12,699	40.86
A204	มันสำปะหลัง	4,287	13.80
A210	ถั่วลิสง	61	0.20
A215	งา	70	0.22
A301	ไม้ยืนต้นผสม	25	0.08
A304	ยูคาลิปตัส	874	2.81
A305	สัก	79	0.25
A306	สะเดา	48	0.15
A401	ไม้ผลผสม	39	0.13
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	16	0.05
A407	มะม่วง	30	0.10
A411	กล้วย	7	0.02
A415	มะละกอ	17	0.05
A427	ส้มโอ	46	0.15
A502	พืชผัก	98	0.32
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	56	0.18
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	190	0.61
F	พื้นที่ป่าไม้	679	2.19
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	12	0.04
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	667	2.15

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	961	3.09
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	268	0.86
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	458	1.47
M201	พื้นที่ลุ่ม	35	0.11
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	11	0.04
M304	บ่อดิน	155	0.50
M405	พื้นที่ถม	34	0.11
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,116	3.59
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	61	0.20
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	34	0.11
W202	บ่อน้ำในไร่นา	890	2.86
W203	คลองชลประทาน	131	0.42
ผลรวมทั้งหมด		31,076	100.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลไร่พัฒนา มีประชากรรวม 3,880 คน แยกเป็นชาย 1,907 คน เป็นหญิง 1,973 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 78.03 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,449 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 650 ครัวเรือน หรือร้อยละ 44.86 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 799 ครัวเรือน หรือร้อยละ 55.14 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลไร่พัฒนา	1,449	1,907	1,973	3,880
หมู่ที่ 1 หัวถนน	401	533	554	1,087
หมู่ที่ 2 หนองมะขาม	232	234	203	437
หมู่ที่ 3 ไร่พัฒนา	222	346	371	717
หมู่ที่ 4 หัวหว้า	474	627	666	1,293
หมู่ที่ 5 เขาแหลม	120	167	179	346

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	1,449	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	650	44.86
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มากขึ้นทะเบียน	799	55.14

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่รวมทั้งหมด 31,076 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,449 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 21.45 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรม 25,385 ไร่ หรือร้อยละ 81.68 ของเนื้อที่ตำบล (ตารางที่ 2-2) และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 39.05 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกพืชไร่ และทำนา เนื่องจากจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 650 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับการปลูกอ้อยโรงงานมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ การทำนา และปลูกมันสำปะหลัง เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์โดยส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภค นอกจากนี้ยังมีการค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน 2565 (จปฐ.) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 165,608 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 69,744 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 70,670 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 29,762 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 94,938 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 39,982 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลไร่พัฒนา	150,266	7,403	6,943	996	165,608	69,744	70,670	29,762
หมู่ที่ 1 หัวถนน	153,922	1,048	4,732	588	160,289	68,481	38,997	16,661
หมู่ที่ 2 หนองมะขาม	177,845	12,606	8,169	3,782	202,401	89,258	170,268	75,087
หมู่ที่ 3 ไร่พัฒนา	151,723	2,559	4,911	51	159,244	60,180	64,498	24,374
หมู่ที่ 4 หัวหว้า	112,482	14,715	8,847	834	136,877	62,759	59,201	27,144
หมู่ที่ 5 เขาแหลม	264,154	5,036	12,015	541	281,746	94,953	85,992	28,981

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 397 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 132 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 30,545 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลไร่พัฒนา มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,027.9 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลไร่พัฒนา มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ สระหนองตาราม และห้วยใหญ่

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลไร่พัฒนา มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 27 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 11 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Mn-sic1A ชุดดินมโนรมย์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,460 ไร่ หรือร้อยละ 24.01 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 10 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Don-f-sic1B ดินดงยางเอนที่เป็นดินเหนียวละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,617 ไร่ หรือร้อยละ 18.07 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Khu-s1B ชุดดินขาลู มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Kld-clB ชุดดินกลางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,529 ไร่ หรือร้อยละ 4.92 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Kpg-s1B ชุดดินเขาพลอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 146 ไร่ หรือร้อยละ 0.47 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Kpg-gm,fl-s1A ดินเขาพลองที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,263 ไร่ หรือร้อยละ 23.37 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Ksp-s1A ชุดดินโกสัมพี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,420 ไร่ หรือร้อยละ 4.57 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Lb-gm-clA/b ดินลพบุรีที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Ml-gclC ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 292 ไร่ หรือร้อยละ 0.94 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Tk-md,br-1A ดินตาคลีที่เป็นดินลิกปานกลางและเป็นดินสีน้ำตาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,445 ไร่ หรือร้อยละ 7.87 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Tk-br-1A ดินตาคลีที่เป็นดินสีน้ำตาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,242 ไร่ หรือร้อยละ 13.65 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 630 ไร่ หรือร้อยละ 2.03 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 5,954 ไร่ หรือร้อยละ 19.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินโกสัมพี (Ksp) ชุดดินมวกเหล็ก (Ml) และดินตาคลีที่เป็นดินสีน้ำตาล (Tk-br)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

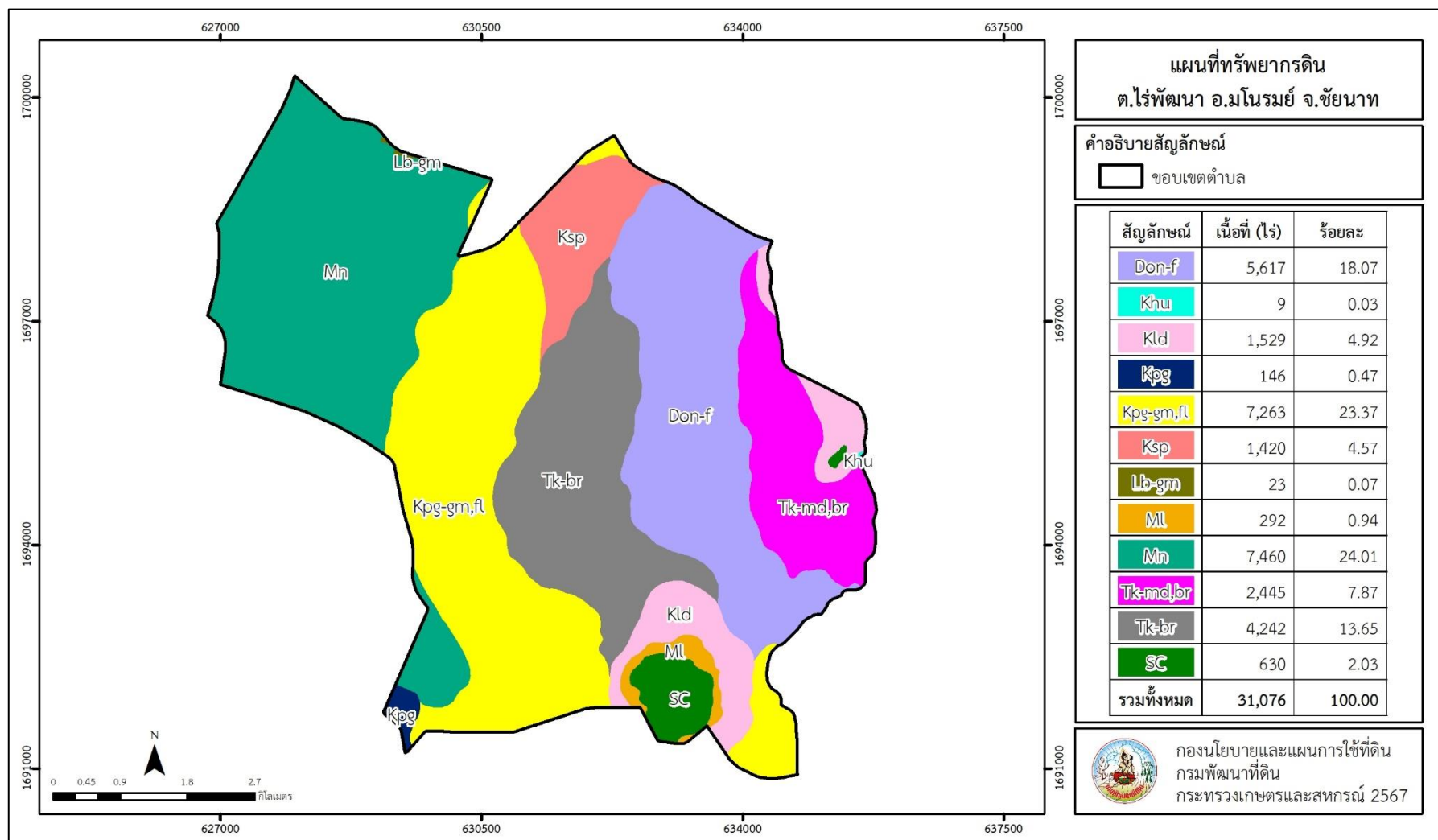
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Don-f-sicLB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	5,617	18.07
Khu-sLB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.0	<2	-	9	0.03
Kld-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-7.0	<2	-	1,529	4.92
Kpg-gm,fl-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	7,263	23.37
Kpg-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	146	0.47
Ksp-sIA	0-2	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	-	1,420	4.57
Lb-gm-clA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	สูง	>20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	23	0.07
ML-gclC	5-12	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	292	0.94
Mn-sicIA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	6.0-7.0	<2	-	7,460	24.01
Tk-br-IA	0-2	0-50	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	4,242	13.65
Tk-md,br-IA	0-2	50-100	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	2,445	7.87
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	630	2.03
รวมทั้งหมด											31,076	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลไร่พัฒนา อำเภอนนทบุรี จังหวัดชัยนาท

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอนนทบุรี จังหวัดชัยนาท

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลบางหลวง คือ

- 1) ภัยพิบัติ (แล้ง/น้ำท่วม)
- 2) ระบบกระจายน้ำไม่ทั่วถึง
- 3) ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำสำรอง
- 4) แหล่งน้ำบาดาลไม่เพียงพอ
- 5) การเผาวัสดุทางการเกษตร
- 6) ต้นทุนการผลิตสูง
- 7) เข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุน
- 8) รายได้ไม่เพียงพอ
- 9) ปัญหาดินดานในพื้นที่ปลูกอ้อย
- 10) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์, ดินเสื่อมโทรม
- 11) โรคพืช (โรคเส้ดำในอ้อย) และแมลงศัตรูพืชระบาด
- 12) ผลผลิตต่ำ
- 13) ขาดแคลนแรงงานทางภาคการเกษตร
- 14) ราคาปุ๋ยสัตว์ต่ำ เนื่องจากการนำเข้าเนื้อสัตว์

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร ของตำบลบางหลวง

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
 - บริการตรวจดินแก่เกษตรกรในพื้นที่ เพื่อแนะนำการปรับปรุงคุณภาพดิน และการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
 - สนับสนุนวัสดุปรับปรุงดิน
 - ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบำรุงปรับปรุงดิน
 - ส่งเสริมและสนับสนุนพืชปุ๋ยสด
 - สนับสนุนรถอัดฟาง ลดพื้นที่การเผา
 - การปรับพื้นที่ (จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ)
- 2) แก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตสูง
 - ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี
 - ความรู้ด้านการใช้ปุ๋ย และการจัดทำแปลงสาธิต
- 3) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- 4) เครื่องจักรกลทางการเกษตรเพื่อใช้ในชุมชน
 - เครื่องสับคลุกใบ,เครื่องสับ,เครื่องกลบ
 - โดรนพ่นยา
- 5) ธนาคารโค-กระบือ
- 6) น้ำ
 - บ่อจืด/บ่อบาดาล
 - ระบบกระจายน้ำ/ส่งน้ำ
 - ชุดลอกคูคลอง

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ
 - 1.1) นโยบายภาครัฐด้านการเกษตร
 - 1.2) การเติบโตทางเศรษฐกิจ
 - 1.3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
 - 1.4) พื้นที่เหมาะกับการปลูกพืชไร่
 - 1.5) มีการทำปศุสัตว์
- 2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 7 ประการ คือ
 - 2.1) การทำเกษตรแบบเข้มข้น
 - 2.2) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
 - 2.3) แหล่งเก็บน้ำทางการเกษตรไม่เพียงพอ
 - 2.4) ขาดการบริหารจัดการน้ำที่ดี
 - 2.5) ไม่มีตลาดรองรับ
 - 2.6) ค่าแรงงาน ปุ๋ยเคมี สารเคมี และน้ำมันแพง
 - 2.7) ราคาปศุสัตว์ต่ำ
- 3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ
 - 3.1) ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ
 - 3.2) ภัยแล้ง/น้ำท่วม
 - 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
 - 3.4) ราคาผลผลิตต่ำ
 - 3.5) ต้นทุนการผลิตสูง
 - 3.6) โรคและแมลงศัตรูพืช
- 4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ
 - 4.1) พืชเสียหาย/ผลผลิตต่ำ
 - 4.2) ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ
 - 4.3) มลพิษทางอากาศ, ภาวะโลกร้อน
 - 4.4) รายได้ลดลง

4.5) ภาวะหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น

4.6) คุณภาพชีวิตไม่ดี

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหา มีดังนี้

5.1) องค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน

5.2) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี

5.3) ส่งเสริมการตรวจดินและการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

5.4) สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน

5.5) ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด และการไถกลบตอซัง

น้ำ

5.5) การบริหารจัดการน้ำให้ครอบคลุมพื้นที่ของเกษตรกร

พืช

5.6) องค์ความรู้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

เศรษฐกิจ/สังคม

5.7) ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

5.8) การประกันราคาผลผลิต

5.9) ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต

5.10) มาตรการการนำเข้าเนื้อสัตว์

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

แผนการใช้ที่ดินตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ข้าว เกษตรกรไม่ได้ทำนาทั้งปี เนื่องจากพื้นที่ไม่ได้อยู่ในเขตชลประทาน
- 2) ไม้ผล เกษตรกรนิยมปลูกไม้ผลผสม ได้แก่ ส้มโอ ไม้ผลผสม และมะม่วง
- 3) พืชไร่ เกษตรกรนิยมปลูกไม้ผลผสม ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
นาข้าว						น						
ไม้ผล					มะม่วง, ส้มโอ, ไม้ผลผสม							
พืชไร่					อ้อย, ข้าวโพด, มันสำปะหลัง							

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำธณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ข้าวฟ่าง ข้าวโพด ถั่วเขียว ถั่วเหลือง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ข้าวฟ่าง	ข้าวโพด	กล้วย	อ้อย
Don-f-siclB	S2ewo	S2o	S2o	S2s	S2os
Khu-slB	S3o	S2n	S2n	S2ns	S2ns
Kld-clB	S3o	S2n	S2n	S2ns	S2ns
Kpg-gm,fl-sIA	S2on	S2on	S2on	S2ns	S2ons
Kpg-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Ksp-sIA	S3o	S3r	S3r	S3r	S3r
Lb-gm-clA/b	S2o	S2o	S2o	S2s	S2o
MI-gclC	S3ewo	S3r	S3r	S3r	S3r
Mn-sicIA	S1	N	N	S2s	S3o
Tk-br-lA	S3o	S3r	S3r	S3r	S3r
Tk-md,br-lA	S3o	S2r	S2r	S2r	S2r

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการประเมินการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่า ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืนซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลไร่พัฒนา อำเภอนนทบุรี จังหวัดชัยนาท สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง มีเนื้อที่ 25,385 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 81.68 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรัง และพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 14,599 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 14.80 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาข้าว และนาข้าว

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) มีรายละเอียดดังนี้

- เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดินข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 102 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาข้าว

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 26 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ส้มโอ ไม้ผลผสม และมะม่วง เป็นต้น

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 2,648 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.52 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพด เป็นต้น

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 313 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.01 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาข้าว

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 126 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.40 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม มะละกอ และส้มโอ

- เขตปลูกไม้ยืนต้น(สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 400 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.29 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก และ สะเดา เป็นต้น

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 10,298 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 33.14 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และ ข้าวโพด เป็นต้น

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พืชผัก

4) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันเป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- - เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 1,417 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.56 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาข้าว

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม มะละกอ และส้มโอ

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 4,457 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 14.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และ ข้าวโพด เป็นต้น

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 110 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.35 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พืชผัก

6.2.2 เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 254 ไร่ หรือร้อยละ 0.82 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 57 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล

- เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 197 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า พุ่หญ้าเลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 2,935 ไร่ หรือร้อยละ 9.45 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะมีรายละเอียดดังนี้

- เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,356 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 7.58 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

- เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 537 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.73 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

- เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 537 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.73 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ เป็นสถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,116 ไร่ หรือร้อยละ 3.59 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

- เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 96 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น บ่อน้ำในไร่นา และแม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง เป็นต้น

- เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 1,016 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.27 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง และหนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 962 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.09 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ ได้แก่ พุ่หญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พุ่หญ้าธรรมชาติ และบ่อดิน เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 679 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.19 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ และป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือ ปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอนนทบุรี จังหวัดชัยนาท

สัญลักษณ์	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1. เขตเกษตรกรรม			
	1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี		
2110	เขตทำนา	14,981	74.30
	1.2 เขตเกษตรกรรม ศักยภาพสูง (ประเภท1)		
2211	เขตทำนา	123	0.61
2212	เขตปลูกไม้ผล	275	1.36
2214	เขตปลูกพืชไร่	85	0.42
	1.2 เขตเกษตรกรรม ศักยภาพสูง (ประเภท2)		
2221	เขตทำนา	313	1.01
2222	เขตปลูกไม้ผล	126	0.40
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	400	1.29
2224	เขตปลูกพืชไร่	10,298	33.14
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก	11	0.04
	1.3 เขตเกษตรกรรม ศักยภาพสูงต่ำ		
2310	เขตทำนา	1,417	4.56
2320	เขตปลูกไม้ผล	13	0.04
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น	616	1.98
2340	เขตปลูกพืชไร่	4,457	14.34
2350	เขตปลูกพืชทางเลือก	110	0.35
2. เขตเขตปศุสัตว์			
2510	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	57	0.18
2520	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	197	0.64
3. เขตชุมชน			
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,356	7.58
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	537	1.73

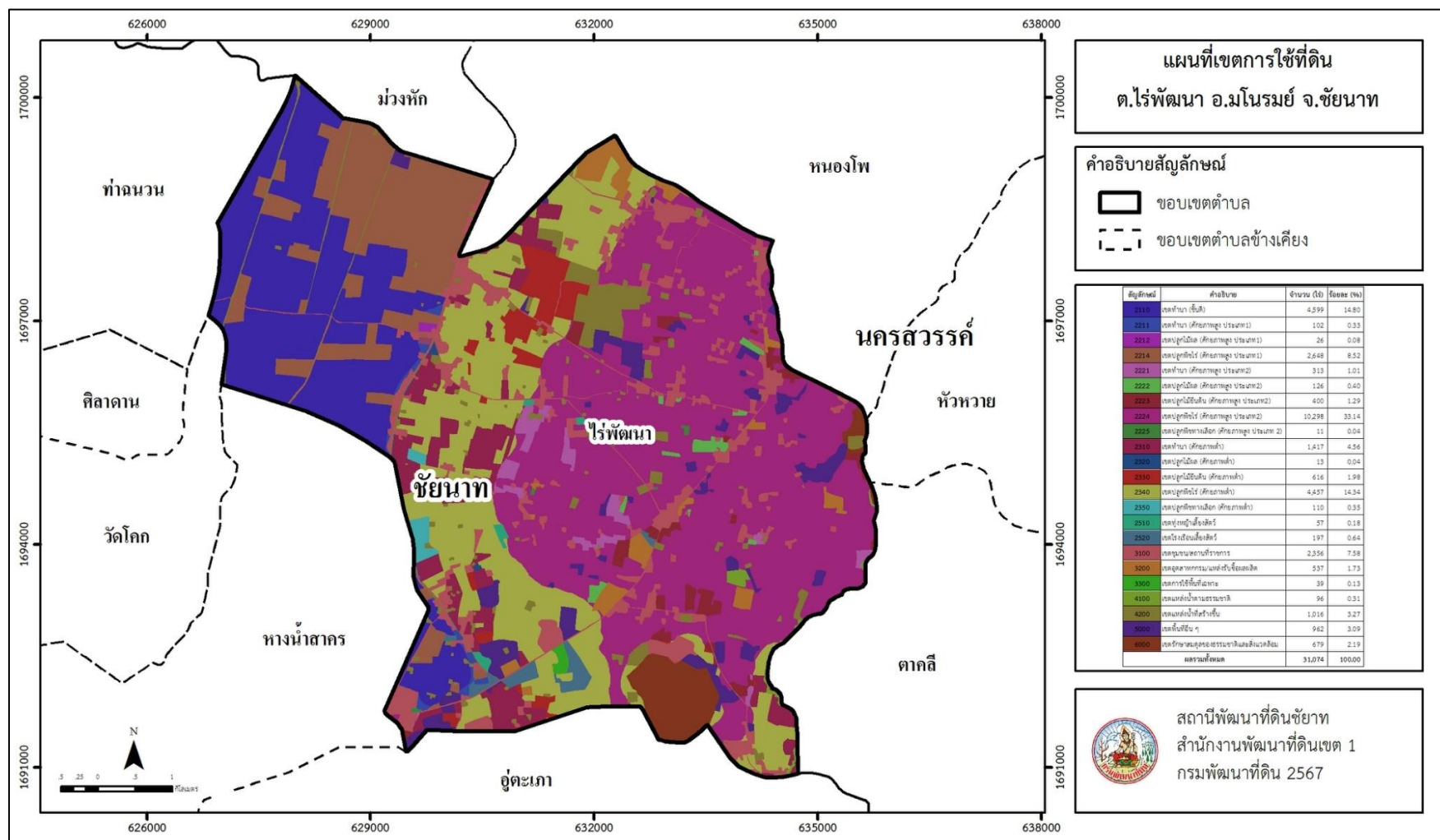

สัญลักษณ์	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	39	0.13
4. เขตแหล่งน้ำ			
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	96	0.31
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	1,016	3.27
5. เขตพื้นที่อื่น ๆ			
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	962	3.09
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	679	2.19
ผลรวมทั้งหมด		31,076	100.00

ที่มา: กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

รูป 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

ที่มา: กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (2567)

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลไร่พัฒนา อำเภอนนทบุรี จังหวัดชัยนาท แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลไร่พัฒนา ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลไร่พัฒนา เพื่อมีความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินชัยนาท นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้
 - (1) ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ ด้วยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 - (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - (3) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงแก้ไขพื้นที่ดินกรด
 - (4) การรณรงค์เฝ้าติดตามตรวจสอบ การลดการเผา
 - (5) ส่งเสริมการตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงบำรุงดินโดยหมอดินอาสา

2) เขตแหล่งน้ำ มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

- 1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (PRA) ที่เทศบาลตำบลไร่พัฒนา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาราคาปุ๋ยสัตว์ตกต่ำ ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเกษตร และต้องการองค์ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลไร่พัฒนา กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลไร่พัฒนาในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 14 ประการ คือ

- (1) ภัยพิบัติ (แล้ง/น้ำท่วม)
- (2) ระบบกระจายน้ำไม่ทั่วถึง
- (3) ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำสำรอง
- (4) แหล่งน้ำบาดาลไม่เพียงพอ
- (5) การเผาวัสดุทางการเกษตร
- (6) ต้นทุนการผลิตสูง
- (7) เข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุน
- (8) รายได้ไม่เพียงพอ
- (9) ปัญหาดินดานในพื้นที่ปลูกอ้อย
- (10) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์, ดินเสื่อมโทรม
- (11) โรคพืช (โรคเส้ดำในอ้อย) และแมลงศัตรูพืชระบาด
- (12) ผลผลิตต่ำ
- (13) ขาดแคลนแรงงานทางภาคการเกษตร
- (14) ราคาปุ๋ยสัตว์ตกต่ำ เนื่องจากการนำเข้าเนื้อสัตว์

ปัญหาดังกล่าวนี้นำผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาด ความอุดมสมบูรณ์ ดินปัญหา(ดินดาน) (3) การใช้สารเคมีสะสมมาเป็นเวลานาน (4) การเผาวัสดุทางการเกษตร (5) ขาดความรู้ด้านการจัดการดิน

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น นอกจากการส่งนํ้าไม่ครอบคลุมพื้นที่เกษตรกร และปัญหานํ้าบาดาลไม่เพียงพอในพื้นที่แล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้นํ้าเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วงจนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางแผนการบริการจัดการนํ้า โดยวิธีการต่างๆเพื่อให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนนํ้า จะสรุปได้ว่าควรแก้ปัญหาด้วยการบริหารจัดการนํ้าโดยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ หรือเพิ่มระบบชลประทานให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ในตำบล

การแก้ไขปัญหการขาดแคลนนํ้าจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันทั้งปัญหาการชะล้างพังทลายของดินกับปัญหาการขาดแคลนนํ้า โดย จัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและนํ้าที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญห การจัดการพื้นที่ต้องปลูกป่าเสริม สร้างฝายชะลอนํ้าเพื่อรักษานํ้าให้อยู่ในพื้นที่ โดยจัดทำประปา และก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและนํ้าเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน และชะลอการไหล ของนํ้า จัดรูปที่ดิน วางผังนํ้าทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบนํ้า ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระนํ้า คลองส่งนํ้า คลองระบายนํ้าหรือพรางนํ้าป้องกันนํ้าท่วม การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดิน ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและนํ้าเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมชั้นดี เนื้อที่ 14,981 ไร่ - เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 14,981 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.3 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงพื้นที่ดินกรด 1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.5 การทำปุ๋ยหมัก 1.6 การรณรงค์โลกจบ งดเผา	20,800 132,000 136,000 34,800 27,200 80,000
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เนื้อที่ 483 ไร่ - เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 123 ไร่ - เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 275 ไร่ - เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 85 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.3 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.5 การทำปุ๋ยหมัก	5,200 33,000 34,000 23,200 108,800
3.เขตเกษตรกรรม ศักยภาพสูง (ประเภท2) เนื้อที่ 11,148 ไร่ - เขตทำนา เนื้อที่ 313 ไร่ - เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 126 ไร่ - เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 400 ไร่ - เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 10,298 ไร่ - เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 11 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 15 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.3 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.5 การทำปุ๋ยหมัก	5,200 33,000 34,000 23,200 108,800

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

4.เขตเกษตรกรรม ศักยภาพสูงต่ำ เนื้อ ที่ 6,613 ไร่ - เขตทำนา เนื้อที่ 1,417 ไร่ - เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 13 ไร่ - เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 616 ไร่ - เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 4,457 ไร่ - เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 110 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 15	5,200
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	33,000
	1.3 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	34,000
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	23,200
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	108,800
รวมแผนงาน/โครงการ		1,043,400

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรมชั้นดี เนื้อที่ 14,981 ไร่ - เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 14,981 ไร่ 2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เนื้อที่ 483 ไร่ - เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 123 ไร่ - เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 275 ไร่ - เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 85 ไร่ 3.เขตเกษตรกรรม ศักยภาพสูง (ประเภท2) เนื้อที่ 11,148 ไร่ - เขตทำนา เนื้อที่ 313 ไร่ - เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 126 ไร่ - เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 400 ไร่ - เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 10,298 ไร่ - เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 11 ไร่ 4.เขตเกษตรกรรม ศักยภาพสูงต่ำ เนื้อที่ 6,613 ไร่ - เขตทำนา เนื้อที่ 1,417 ไร่ - เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 13 ไร่ - เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 616 ไร่ - เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 4,457 ไร่ - เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 110 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 5) โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) 6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) 7) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 9) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 10) โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 11) โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 11) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด) 12) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สนง.เกษตรจังหวัด) 16) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (สนง.เกษตรจังหวัด) 17) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด) 18) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด) 19) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (อบต.)
2. เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 254 ไร่ - เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 57 ไร่ - เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 197 ไร่	1) โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง) 2) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (กรมประมง) 3) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 4) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน) 5) โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (อบต.) 7) โครงการเลี้ยงปลาในสระน้ำขนาดเล็ก (อบต.)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

4. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,501 ไร่ - เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เนื้อที่ 96 ไร่ - เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เนื้อที่ 1,016 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)
---	---

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลไร่พัฒนา อำเภอนนทบุรี จังหวัดชัยนาท แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572	
เขต เกษตรกรรม เนื้อที่ 25,385 ไร่	1.ปรับปรุงบำรุงดิน													
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์	ราย	200	200	200	200	200	1,000	5,200	5,200	5,200	5,200	5,200	26,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	33,000	33,000	33,000	33,000	33,000	165,000
	1.3 การจัดหาปุ๋ยไนโตรเจนเพื่อ ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ตัน	20	20	20	20	20	100	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี ทางการเกษตร	กลุ่ม	-	5	5	5	5	20	-	14,500	14,500	14,500	14,500	14,500
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	ตัน	-	10	10	10	10	40	-	34,000	34,000	34,000	34,000	136,000
	1.6 การรณรงค์ฝึกอบรม งดเผา	แปลง	-	1	1	1	1	4	-	20,000	20,000	20,000	20,000	80,000

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงมหาดไทย.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล. แหล่งที่มา:
<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

